

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

PROTOKOLL
2021-09-03,
2021-10-19 och
2021-12-13
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 41
Mål nr F 11481-20

RÄTTEN

Hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsråden Mikael Hagelroth och Marianne Wikman Ahlberg samt tf. hovrättsassessorn Emelie Jonsson, referent och protokollförare

FÖREDRAGANDE

Hovrättsfiskalen Axel Hallberg

PARTER

Klagande

C.L.

Motpart

Sjöland-Ås vägsamfällighet

SAKEN

Klander av föreningsstämmobeslut; nu fråga om återförvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-09-29 i mål nr F 2354-19

C.L. väckte talan i mark- och miljödomstolen mot Sjöland-Ås vägsamfällighet (samfälligheten) och yrkade att beslut om stadgeändring som fattades vid samfällighetens extra föreningsstämma den 8 juli 2019 skulle upphävas.

Samfälligheten bestred käromålet och yrkade i första hand att C.L.s talan skulle avvisas och i andra hand att hans talan skulle ogillas. Samfälligheten yrkade även att C.L. skulle stå för samtliga rättegångskostnader i målet.

Dok.Id 1754521

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

Efter skriftväxling avgjorde mark- och miljödomstolen målet på handlingarna och ogillade C.L.s klandertalan.

Sedan C.L. överklagat domen har fråga uppkommit om det i mark- och miljödomstolen förekommit sådana brister i handläggningen av målet som inte utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i Mark- och miljööverdomstolen och om det av den anledningen finns skäl att återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling enligt 50 kap. 28 och 29 § rättegångsbalken. Parterna har fått tillfälle att yttra sig i frågan och har motsatt sig att målet återförvisas.

Efter föredragning fattar Mark- och miljööverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2021-12-13)

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer den överklagade domen och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

SKÄL FÖR BESLUTET

Tillämpliga bestämmelser

Vid handläggningen av mål om klandertalan enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter ska rättegångsbalkens regler för tvistemål tillämpas, se 4 kap. 1 § första stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Enligt rättegångsbalkens regler för tvistemål ska domstolen efter att stämning utfärdats hålla förberedelse i målet. Syftet med förberedelsen är bland annat att klarlägga parternas yrkanden och vilka omständigheter som parterna åberopar till grund för sin talan samt vilka bevis som ska läggas fram och vad som ska styrkas med varje bevis, se 42 kap. 6 § rättegångsbalken.

Vid förberedelsen ska rätten också, allt efter målets beskaffenhet, verka för att tvistefrågorna blir klarlagda och att parterna anger allt som de vill åberopa i målet. Rätten

ska genom frågor och påpekanden försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar, se 42 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken.

Utgångspunkten bör vara att parterna ska kunna få allt relevant material prövat eftersom möjligheterna att åberopa nya omständigheter eller bevis i högre rätt är begränsade enligt 50 kap. 25 § rättegångsbalken. Det är också viktigt att rätten ser till att bevisetman preciseras och verkar för att principen om det bästa bevismedlet tillämpas. Rätten kan också behöva upplysa parterna om principens innebörd, särskilt om en part inte företräds av ett juridiskt ombud, se prop. 1986/87:89 s. 270 och NJA 2018 s. 1062. Rätten ska också självmant beakta om den åberopade bevisningen kan tillåtas, t.ex. om en part åberopar ett skriftligt vittnesintyg, se 35 kap. 14 § rättegångsbalken.

Förberedelsen kan ske vid sammanträde eller genom skriftväxling, se 42 kap. 9 § rättegångsbalken. Ett sammanträde kan i regel anses underlätta domstolens arbete med att klarlägga parternas ståndpunkter och är i allmänhet lämpligast om en part processar utan hjälp av ett juridiskt ombud, se prop. 1986/87:89 s. 199.

Huvudregeln är att tvistemål ska avgöras efter huvudförhandling. Rätten får dock meddela dom utan huvudförhandling under vissa förutsättningar, bland annat om huvudförhandling inte behövs med hänsyn till utredningen i målet och det inte begärs av någon av parterna, se 42 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Parternas skrifter i mark- och miljödomstolen har varit mycket kortfattade och ofullständiga vad gäller vilka omständigheter och vilken bevisning som åberopas samt vad som ska styrkas med varje bevis. Domstolen har heller inte förelagt parterna att ange vilken bevisning de åberopar. Trots detta har domstolen i domskälen angett att vissa av de ingivna handlingarna har åberopats men inte angett utifrån vilket bevisetema domstolen prövat handlingarna. De yttranden som C.L. gett in från U.L. synes även utgöra skriftliga vittnesattester men domstolen har inte redovisat några överväganden i fråga om dessa kan tillåtas som bevisning eller inte.

Mark- och miljödomstolen har inte heller tagit ställning till samfällighetens yrkande om rättegångskostnader och det framgår endast skälsvis, men inte i domslutet, att samfällighetens avvisningsyrkande prövats. Domstolen redovisar inte heller vilka överväganden som gjorts i fråga om att frångå huvudregeln om att hålla huvudförhandling i målet.

Mark- och miljööverdomstolen anser att mark- och miljödomstolen i ovanstående avseenden har brustit i sin handläggning och inte uppfyllt sin skyldighet att utöva materiell processledning enligt 42 kap. 8 § rättegångsbalken. Förhållandet att parterna i Mark- och miljööverdomstolen framfört nya omständigheter och inkommit med nya handlingar talar också i viss mån för detta. Därvid har Mark- och miljööverdomstolen även beaktat att parterna, såvitt framgår, inte företräts av juridiskt ombud. Av denna anledning hade det också varit lämpligt att hålla sammanträde för muntlig förberedelse i målet. Det är heller inte uteslutet, beroende på vilken bevisning parterna velat åberopa, att huvudförhandling också borde ha hållits.

Mark- och miljööverdomstolen anser att den bristande handläggningen får antas ha inverkat på målets utgång och den kan inte utan väsentlig olägenhet avhjälpas i Mark- och miljööverdomstolen. Att parterna motsatt sig återförvisning förändrar inte den bedömningen. Mark- och miljödomstolens dom ska därför undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt behandling.

Det ankommer även på mark- och miljödomstolen att pröva frågan om rättegångskostnader i samband med målet efter dess återupptagande, se 18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken.

Beslutet får inte överklagas, se 54 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken.

Emelie Jonsson
Protokollet uppvisat/